

Maluku en de Melanesian Spearhead Group (MSG)

DEEL I: WIE IS MALUKU?

Op 15 juni vorig jaar bezochten Savannah Thatcher, Tommy Latupeirissa en Dr. Jacob Rumbiak de Solomon eilanden om de 2015 Melanesian Spearhead Group (MSG) Summit bij te wonen. Veel vertegenwoordigers van de West Papoea diaspora van over de hele wereld waren met hetzelfde doel naar deze eilandnatie in de Pacific gereisd. ■ Tekst **Fien Hully**

Op uitnodiging van Front Kedauletan Maluku (FKM) in Nederland kwam het drietal uit Australië om te lobbyen en voorlichting aan de Molukse bevolking in Nederland te geven over de noodzaak van een Molukse deelname aan de MSG. Behalve in Moordrecht werden ze op 7 november 2015 in Twello in de gelegenheid gesteld.

Savannah Thatcher

Is een 23 jarige Australische journaliste die de afgelopen 6 maanden de onafhankelijkheidsstrijd van West Papoea nauw heeft gevolgd.

“Afgelopen juni vond de Melanesian Spearhead Group Summit oftewel de MSG Top plaats. De ontmoeting is een intergouvernementele organisatie waarin vijf Melanesische landen zijn vertegenwoordigd, namelijk: Solomon Islands, Papua New Guinea, Fiji, Vanuatu en New Caledonia. Van drie verschillende onafhankelijke, West Papua politieke organisaties werden er vijf leiders gekozen om hun land te vertegenwoordigen tijdens de MSG Top, w.o. Jacob Rumbiak van Federal Republic of West Papua. Samen vormen zij de United Liberation Movement of West Papua (ULMWP). ULMWP streeft er naar om als West Papoea deel uit te maken van de MSG Top om zo politieke erkenning te krijgen. Hierdoor zou West Papoea een onafhankelijke stem hebben en de mogelijkheid krijgen om hun Melanesische, d.w.z. niet-Indonesische, identiteit onder de internationale pu-

Groepsfoto Informatiebijeenkomst 7 november 2015, Stg. Lawa Mena Twello.

blieke aandacht te brengen. Wij voelden ons meteen thuis in de hoofdstad Honiara, waar wij hartelijk werden verwelkomd door onze Melanesische familie. Academici, activisten, supporters en vrienden van West Papoea zongen over de Melanesische eenheid. Christelijke kerken en hun gemeenten toonden hun steun door drie dagen te vasten en bidden voor een succesvolle toelating tot de MSG Top. Helaas lobbyde de aanwezige Indonesische delegatie intensief tegen het verzoek van ULMWP en zette de deelnemende landen onder druk om de onafhankelijkheidsgroep uit West Papoea af te wijzen. Hun verzoek om als volwaardig lid toe te treden tot de MSG Top werd vervolgens tot grote teleurstelling niet ingewilligd. Wat wel

werd bereikt is hun toelating als ‘Observer Member’. Met deze lidmaatschap status kan, in vergelijking met een volwaardig lid, slechts een beperkte bijdrage leveren aan de MSG Top. Bij een demonstratie die volgde op de afwijzing gaven honderden mensen uiting aan hun solidariteit. Deze publieke ondersteuning van hun Melanesische broeders en zuster werd door de West Papoea’s als een emotioneel en geweldig moment ervaren.”

Tommy Latupeirissa

”Als orang Maluku ben ik sinds 2000, in nauwe samenwerking met Jacob Rumbiak, actief binnen de vrijheidsstrijd van West Papoea. Onze basis bevindt zich in Melbourne, Australië. Tegelijkertijd voerden wij ook campagne voor Maluku. De eerste kennis-

making van Maluku met Melanesië was in 2003 met FKM vertegenwoordigers uit Amerika en Nederland in Tonga, tijdens een conferentie door Nuclear Free & Independent Pacific georganiseerd. Niemand kende ons, niemand wist dat Maluku bestaat, waar het ligt en dat we een onrechtmatig deel van Indonesië uitmaken. Middels muziek, het uitdragen van ons cultuur en de Molukse vlag hebben we geprobeerd om Maluku zichtbaar te maken, om hen zo kennis te laten maken met onze strijd, ons bestaan. In 2005 reisde een Molukse delegatie van 15 personen naar Vanuatu om te lobbyen. De delegatie bestond echter uit organisaties met verschillende meningen en agenda's. Ook toen werd de vraag gesteld: wie is Maluku? Om tot de MSG Top toegelaten te worden moet je als één groep, als één volk naar voren komen. Het zal goed zijn om nu de handen in elkaar te slaan, onderlinge ideeën te vergelijken en ook rekening te houden met de verlangens en ideeën van de bevolking in onze tanah air.

Het heeft West Papua 53 jaar gekost om te zijn waar ze nu zijn. Wij kunnen gebruik maken van de lijnen die al door hen zijn uitgezet. Maar is Maluku al zo ver, zijn wij er klaar voor? In 2017 zal de Melanesian Festival of Art plaatsvinden in Vanuatu Ik doe hierbij aan een ieder een oproep om deel te nemen aan dit festival, zodat wij in ieder geval middels kunst en cultuur zichtbaar worden bij onze Melanesische familie. ”

Dr. Jacob Rumbiak

“Waar het nu omgaat is dat wij niet teruggaan naar hoe het was geweest, maar op zoek gaan naar oplossingen. Als academicus is educatie voor mij de weg. Ik geloof in leren, we leren van elkaar, en onderwijzen. Willen we veranderen dan moeten we er achter zien te komen waar onze zwakheden liggen, wat onze zwakheden zijn en dit samen aanpakken en verbeteren. Samenwerking tussen de verschillende politieke en maatschappelijke organisaties is belangrijk om serieus genomen te worden, om zo als eenheid naar buiten te treden, gedragen door alle lagen van de bevolking. Om met elkaar te kunnen samenwerken moet jij je van jouw politieke of maatschappelijke kleding ontdoen, oftewel, *lepas pakian dan bicara* en samen om de tafel zitten. Laat de agenda's gelijk zijn.

Presentatie van journalist Savannah Thatcher (r) vertaling door Rosanna de Kock (2e van rechts).

De voorwaarden om in aanmerking te komen voor een MSG lidmaatschap zijn als volgt: • *een afgebakend gebied* • *permanente bevolking* • *een regering* • *de capaciteit om een relatie aan te gaan met andere onafhankelijke staten.*

Als de Molukken toegelaten wilt worden tot MSG dan moet zij aan deze criteria voldoen. Eenmaal lid van MSG dan is de stap om door de VN erkend te worden kleiner. Het is West Papoea gelukt om dit voor elkaar te krijgen. Behalve door MSG zijn wij ook door de Pacific Island Forum erkend. Ons volgende en laatste doel is om door de VN erkend te worden. Het is noodzakelijk voor de Molukken dat de verschillende politieke en maatschappelijke organisaties om nu voorbereidingen te treffen zodat zij wordt toegelaten tot MSG. De eerstvolgende MSG summit zal in mei 2017 in Solomon eilanden plaatsvinden. Bovendien moet er rekening worden gehouden met het voornemen om in 2020 ‘dekolonisatie’ te schrappen als agenda punt van de VN. Laat het niet zover komen dat Maluku van de wereldlijst geschrapt zal worden.”

Ik werd gevraagd om op 10 november Tommy Latupeirissa en Jacob Rumbiak te interviewen. Hun getoonde passie en doelgerichtheid tijdens de voorlichtingsbijeenkomst in Twello maakten indruk op mij. Ik ging daarom in op het verzoek en was benieuwd naar hun persoonlijk verhaal. Het verhaal van een Molukse economische vluchteling en een Papoease politieke vluchteling die elkaar in 2000 in Melbourne, Australië, hadden ontmoet en sindsdien samen campagne voeren voor een vrij Molukken en West Papua. Op een druilerige koude dinsdagmiddag ontmoette ik beide heren in Haarlem. Diep weggedoken in dikke winterjassen kwamen ze 1,5 uur later dan afgesproken aan uit Zaandam. De paar koppen Chai tea in Starbucks hadden mijn goede stemming gelukkig op peil weten te houden. Een warme omhelzing en een enthousiaste: *‘Usiee, su lama seng lihat, apa kabar!?’*, deden de rest.

Tommy Latupeirissa werd in Medan geboren, waar zijn ouders elkaar hadden ontmoet. Zijn beide opa's en vader zaten bij het KNIL en hadden Banda

Aceh als standplaats. Tommy speelde vanaf zijn 19e jaar in het nationale voetbal team van Indonesië. Met enige trots vertelde hij dat hij tegen grote voetbalclubs zoals Ajax, Feyenoord, PSV, Arsenal en Glasgow Rangers in het veld had gestaan. Oud-Feyenoorder Wil Coerver was toen de trainer van het nationale team. In Surabaya speelde hij een aantal jaren voor een plaatselijke voetbalclub, NIAC MITRA. Na 2 jaar in Bali gewoond te hebben emigreerde hij in 1985 met zijn gezin naar Melbourne. In die tijd was het niet moeilijk om Australië binnen te komen.

U hebt een leven in Australië opgebouwd, en bent bijna 24/7 bezig met ULMWP en Maluku. Wat was het keerpunt geweest?

“Toen de burgeroorlog in Maluku uitbrak begon ik na te denken over mijn Moluks zijn. Hoe kon dit gebeuren en waarom was dit gebeurd? Ik was geschokt door de onmenselijke manier waarop het militaire regime toen met het Molukse volk omging. Via de kerken in Australië probeerde ik de aandacht op de burgeroorlog te vestigen. In Australië wist men wat daar gebeurde, hoe de situatie er was, maar niet het waarom. Het was een duidelijk politiek spel wat zich in Indonesië afspeelde. Ten tijde van de burgeroorlog verbleven 50 Molukse uitwisselingsstudenten in Melbourne. Niemand durfde zich uit te spreken over de situatie op de Molukken. Zij wisten dat hun familie op de Molukken gevaar zou lopen als zij zich kritisch hierover zouden uitlaten. Zodra zij klaar zijn met hun studie gaan ze immers weer terug naar Indonesië. Behalve de zoon van professor Nanere, die na harde uitspraken over Indonesië besloot om in Melbourne te blijven. In 2000 ontmoette ik bung Jacob tijdens een bijeenkomst van Amnesty International waar de situatie op de Molukken werd besproken. Hij was de enige Papoea in Melbourne en kende verder niemand. Ik had hem uitgenodigd om kennis te maken met mijn familie en later mee te gaan naar de Unity Church. Van daar uit waren we toen een campagne voor West Papoea begonnen en om, tegelijkertijd, de aandacht te vestigen op de burgeroorlog in de Molukken. In iedere kerk van Melbourne hebben we gezongen en voorlichting gegeven. Bij ieder optreden gingen mijn twee dochters, toen 13 en 15 jaar, dan in Papoea

Studenten in Honiara – Solomon Islands Support RMS –FKM – juni 2015.

en Molukse klederdrachten gekleed. In 2004 kwamen 54 Molukse bootvluchtelingen aan in Australië. Met hen had ik gehoopt dat wij samen in Australië iets voor de Molukken kunnen betekenen. Helaas. Uiteindelijk hebben van die groep 15 Molukkers zich blijvend in Australië gevestigd. Ze hebben hun Australische paspoorten en verblijfsvergunning ontvangen, zijn intussen getrouwd en hebben in Melbourne een goed leven opgebouwd. Ze maken zich druk om hun maatschappelijke status en hebben nauwelijks of geen interesse voor de Molukken. Het is heel jammer dat na een vreselijk iets als een burgeroorlog er uitgerekend van die 15 Molukkers geen follow-up was om de weg te openen. Geen inspanning als Molukkers die buiten de Molukken leven.”

De reden van uw bezoek is om hulp te krijgen van de Molukse gemeenschap in Nederland?

“Mijn eerste ervaring met de RMS en de Molukse gemeenschap in Nederland was in 1995, bij het overlijden van ir. Manusama. Ik was verrast om zoveel RMS vlaggen te zien en tegelijkertijd verbaasd dat de RMS strijd, lijkt het wel, alleen in Nederland werd gevoerd. Waarom niet internationaal? Juist wij die in den vreemde leven moeten de situatie in ons vaderland naar buiten brengen. Het is mij opgevallen dat de strijd lust, de motivatie voor de RMS van Molukkers waar ter wereld dan ook, heel erg hoog is. Alleen, waar is het gezicht, de verantwoordelijkheid, wat is de werkwijze van de RMS regering hier? Het is onzichtbaar. We weten allemaal dat op 25

april de proclamatie werd uitgeroepen en hier groots wordt herdacht. Maar hoe staat het met de politieke visie, wat is de toekomstperspectief? Is het 's avonds na de herdenking een groot feest houden en wachten tot het volgend jaar? Zoals bung Jacob in Twello had uitgelegd, is het noodzakelijk dat de weg die we moeten gaan goed begrepen wordt. Het is een ontwikkeling die stapvoets gaat. Zoals je eerst de lagere school moet doorlopen om door te kunnen gaan naar de middelbare school, en uiteindelijk naar de universiteit. Maar het lijkt wel alsof wij na 65 jaren nog steeds op de lagere school zitten. Voor de toekomst is het nodig om samen met West Papoea in beweging te komen. Ik heb geen zin om een single fighter te blijven. De generatie na ons moet met ons meegaan, dan hebben we straks als wij met pensioen gaan een vrij Maluku.”

Wat is dat Melanesisch gevoel?

“Mijn eerst kennismaking met Melanesië was in Fiji. Bij aankomst op het vliegveld en bij de immigratie kreeg ik kippenvel zonder dat ik het kon verklaren. Eenmaal buiten sprongen de tranen mij in de ogen. Het is de herkenning in het uiterlijk van de Fijianen, hun taal. Ik werd in hun taal aangesproken. De manier waarop men praat en lacht. Het is de herkenning in de geur van het eten, hun manier van koken. Met de landkaart die ik had meegenomen wees ik hen aan waar Maluku ligt. Meteen zeiden ze dat Maluku een deel van Melanesië is. Het is een gevoel van thuiskomen.”

DEEL II: ORANG MALUKU TERLALU PINTAR

Dr. Jacob Rumbiak werd in West Papoea geboren. Bij de overname in 1962 van het voormalige Nederlands Nieuw Guinea door Indonesië, vluchtte het gezin Rumbiak de jungle in waar ze zich een paar jaar schuil hielden. Jacob was toen 8 jaar oud. Op latere leeftijd werd hij actief binnen de OPM (Organisasi Papoea Merdeka). Terug in de bewoonde wereld werd hij verbannen naar Java, waar hij met een studiebeurs afstudeerde in Bandung. Bewust van de situatie in West Papoea begon hij samen met andere Papoea academici een non-violent campagne onder de studenten. Dit leidde tot de oprichting van de West Melanesia Council. In 1989 werd hij gevangen genomen, gemarteld en tot de doodstraf veroordeeld. Tijdens gevangenschap begon hij aan zijn theologie studie en rondde het succesvol af. Na de val van president Soeharto in 1998 werd zijn doodstraf omgezet in huis arrest. Via Oost Timor kon hij vervolgens naar Australië vluchten waar hem politiek asiel werd verleend.

U had een goede baan als docent gehad, wat was het keerpunt geweest om activist te worden?

“Die vraag werd mij vaak gesteld. Van de 53 studenten die een beurs middels het Projek Pelita (een studiebeurs voor kansarme kinderen) hadden ontvangen, was ik de eerste die geslaagd was. Ik werd voorbereid om minister te worden, om de eerste Papoea minister in het kabinet van Soeharto te worden. Ik heb daar niet voor gekozen omdat ik onderwijs heb genoten. Als ik niet had gestudeerd dan zou ik niet van bewust zijn geweest, niet hebben gezien dat mijn volk in onderdrukking leeft. Hoe zou ik in een paradijs kunnen leven als mijn volk wordt onderdrukt?!”

“Vanwege mijn achtergrond gebruik ik zowel de taal van een academicus als ook de spirituele taal.

Jezus is hierbij mijn grote voorbeeld, want Hij staat voor waarheid en liefde. Bij alles wat je doet, moet je nederig van hart zijn (*rendah hati*), zodat je weet waar je kracht vandaan komt, en dat is van God. Daar houd ik mij aan vast.”

Predikantszoon Jacob Rumbiak kiest voor geweldsloos verzet tegen de rigoureuze Papua-politiek van Indonesië. [Foto Jaco Klamer – Amersfoort 5 November 2015].

“De Papoea bevolking haatte de Indonesiërs, de transmigranten. Met onze non-violent campagne onder de studenten, hebben we dit weten te veranderen. Onze strijd is een rechtvaardige strijd, het is ons geboorterecht en zo moet het ook naar buiten gebracht worden. Met ons programma hadden we de studenten niets beloofd wat betreft een goede baan of wat dan ook. Het ging om het bewerkstelligen van een verandering in hun denkwijze en handeling.”

“Tijdens de verjaardag van de Unity Church in Melbourne hadden we brood en de vlag van West Papoea meegenomen. De Indonesische consul was ook aanwezig. Bij het zien van de consul waren de 15 Molukkers, die in het begin deelnamen aan onze campagne, weggegaan. Sindsdien zijn bung Tom en zijn gezin, de enige Molukker die mij in het voeren van campagnes en fundraising bijstaan. Zijn vrouw had in die tijd honderden risoles klaargemaakt en verkocht zodat er met de opbrengst ook in het buitenland gelobbyd kon worden.”

“In deze tijd van communicatie, informatie en technologie moeten we

openlijk campagne durven en kunnen voeren, tegelijkertijd ook onze verantwoordelijkheid nemen voor de gevolgen hiervan. *Jangan lempar batu semburji tangan*. De tijd dat de Papoea's de jungle in vluchten en onze leiders naar het buitenland vertrokken, is voorbij. Ik kom van het eiland Numfoor. Als wij aan het woord zijn dan is de ander stil. Als wij onze wapens oppakken en ten strijde trekken dan trekt de ander zich terug, wetende dat wij ervoor gaan en niet achterom kijken. Een paar van mijn collega's werden vermoord toen wij de West Melanesia Council in het leven hadden geroepen. Ik werd zelf gevangen genomen. Mijn vrouw was toen een paar maanden zwanger van ons derde kind. Ik heb het kind nooit gezien. Mijn vrouw is hertrouwd en had tegen de kinderen gezegd dat ik was overleden”.

Wat is de reden van uw bezoek aan Nederland?

“Wij zijn naar Nederland gereisd om de RMS in Nederland ervan te overtuigen om samen te werken met FKM in Nederland en Maluku. We hebben ons netwerk met FKM in Maluku en goede contacten met dr. Alex Manu-

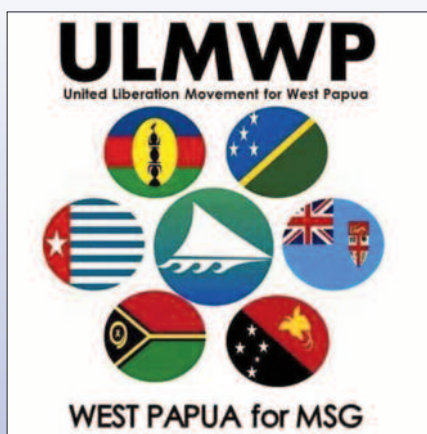
Massale ondersteuning bevolking Solomon Island toelating ULMWP tot MSG - Juni 2015.

putty. Dat verloopt vrij soepel. Het probleem is de samenwerking met Molukkers buiten Maluku, oftewel hier in Nederland. West Papua kan Maluku alleen ondersteunen als er sprake is van eendracht. Beide partijen moeten samenwerken, gedragen door het volk op de Molukken, om toegelaten te worden tot de MSG in 2017. Om de 2 jaar wordt een MSG Summit gehouden. Mocht het Maluku deze keer niet lukken dan heeft het in 2019 nog een laatste kans voor de deadline van 2020. Het maakt niet uit of het langzaam of snel gaat, het gaat er om dat je er komt.

Tijdens de bijeenkomst in Twello zei iemand tegen mij dat hij met Kofi Anan en Ban Ki-Moon heeft gesproken. Ik zei tegen hem dat het misschien wel zo kon zijn, maar enkel en wanneer je door andere staten als onafhankelijke staat wordt erkend, pas dan word je als lid tot de VN toegelaten. Die spelregel van de VN moet goed begrepen worden. En voor die toelating kan de MSG Summit een grote rol spelen”.

Wat is het Melanesisch gevoel?

“De MSG Summit is opgericht om Melanesische gekolonialiseerde landen,

zoals Maluku en West Papoea, in hun onafhankelijkheidsstrijd te ondersteunen. Onderdeel zijn van Melanesië betekent tevens erkenning van je identiteit, je cultuur en je recht als volk om te bestaan. De strijd om de onafhankelijkheid is ook de strijd voor het behoud van je identiteit en je cultuur. Zo hebben we het voor elkaar gekregen dat op lagere scholen in West Papua weer les in de *babasa daerah* wordt gegeven. En dan heb ik het over 312 stammen met ieder hun eigen taal”.

“Twee keer per jaar geef ik non-violent workshops aan de grens met Papua New Guinea. Iedere keer wordt het

door zo'n 2000 studenten en grassroots werkers bezocht. De laatsten zijn niet alleen actief in de steden maar ook in de meest afgelegen dorpen en eilandjes. De Papoea's moeten zich realiseren dat wat wij tot zover hebben bereikt slechts een kwart door ons werd gedaan en drie kwart door God. We moeten niet arrogant zijn om te denken dat wij het zelf hebben gedaan. Dit is wat ik bedoel met *rendah hati*.”

Vindt u de Molukker, orang Ambon arrogant?

“Ik zou het woord arrogant niet willen gebruiken. *Orang Maluku terlalu pintar*. Zij houden zich teveel vast aan hun eigen ideeën en zijn daarom niet in staat om te veranderen”.

Misschien kunnen we Dr. Jacob Rumbiak en Tommy Latupeirissa het tegendeel bewijzen, en zijn we in de nabije toekomst wel in staat om met elkaar samen te werken.

Naschrift: Dr. Jacob Rumbiak en andere West Papoea leiders bevinden zich momenteel op de Solomon eilanden waar ze in de hoofdstad Honiara een kantoor willen openen.